

על הפרק

שורר בחוגי בוקרינו בארץ כעין פחד מפני השחת, והנימוק: „אם פרה זו בעלת השיא היר מי, תאכל 8-7 ק"ג שחת ביום, הכיצד היא תמצא מקום בכרסה ל-18 ק"ג מ"מ (כאילו הם תנאי בל יעבור בכל המקרים)?” אולי נלמד מניסיונו של אותו חוואי אמריקאי, התולב מפרד תיו ההולשטייניות תנובות ממוצעות של 6000 ק"ג חלב בן 3.8% שומן, אשר ביניהן יש גם כאלה שהניבו בשנה האחרונה 11,500 ק"ג חלב, הוא כלל לא חשש לכבד אותן במנת-מספוא-גס יומית, שהצטרפה מ-8 ק"ג שחת אספסת ו-15 ק"ג תחמיץ? לאלה השיאניות הוא גם העניק 18 ק"ג מ"מ ביום, אולם גם מ"מ זה היה בחלקו „נגוע” במספוא גס, כי התירס שבתערובת, המהווה חלק נכבד ממנה, היה גרוס על שיורתו. ואותו חוואי מוסיף לספר, שבהשתמשו בתערובת שהכילה תירס ללא שיורה, נגרמה פחיתה במתכונת השומן.

אנו מתקרבים לעונת קציר השחת. נתברכנו הפעם בעונה גשומה. מומחי הפלחה טוענים שהמיכון החדש מאפשר ייצור שחת טובה ובהוצאות קטנות בהרבה מבעבר. יקומו איפוא הבוקרים ויתבעו השתא את מלוא מנת השחת לבהמותיהם, ויחדלו להתייחס אליה בשלילה מחמת ה„ייקרות” של יחידת המזון שהיא מספ-קת, כי עתידה יחידת מזון יקרה זו להתגלות בסופו של החשבון כזולה ביותר.

למלחמתנו במחלות העטין

בחוברת 86 טיפל בשאלה זו בצורה יסודית למדי שלמה דורי. הפעם מתפרסמים, בנוסף לנ"ל, מאמרו של ד"ר בן-ציוני ומכתבו של ד"ר ש. גור, מנהל השירותים הוואטרינאריים. ד"ר גור מספר לנו שד"ר קלאסטרופ הדני היה מוכן להיחלץ לעזרתנו, אלא שלא נסתייע הדבר מחמת חוסר מימון. כיום מבלה בארץ פרופ. שאלם,

חלקו של המספוא הגם בתפריט המזון אין צורך במחקר או בסקר מקיף כדי להיר ווכת שהמספוא מהמשק, שהינו ריבוי ככולו מסוג המספוא הגס, הולך ונדחה ברוב עדרי הארץ ע"י המזון המרוכז, על אף היותו זול יותר. זהו תהליך שנמשך כבר שנים אחדות והגענו לכך שברבים מהמשקים „מקיימים” את הפרות והעגלות על תפריט מזון שמצטרף מ-70%-75 מ"מ ו-30%-25 מספוא גס, ולגבי עגלי המרבק יש כבר תפריטים „כשרים למהדרין”, המתבס-סים על 85% מ"מ ואף למעלה מזה.

אילו היו אותם 30% של מספוא גס מתוצרת המשק ממש, כלומר — בצורת שחת, תחמיץ תירס מאושבל, מספוא ירוק מלא-ערך (אספסת, דגנים ותלתן), רשאים היינו אז אולי להתנחם, להגיד „גם זו לטובה”, בהתחשב בצוק העתים מחמת ה„אלטרנאטיבות” ופילפולים כלכליים שונים. אולם למעשה מגניבים לרשימת האספקה גם מזונות כאלה שאין לראותם מבחינה פיסיר לוגית כמספוא גס כל עיקר (הפולפות למיניהן, תחמיצי קודקודים ללא עלים וכדומה). כבר העיר בזמנו רענן וולקני, ובצדק, שאף את הסלק, שהינו בדרך כלל מספוא רצוי ביותר בתפריטו של הבקר, אין לראות כמספוא גס אם הוא חסר-עלים כמעט לחלוטין.

בחוברת זו מתפרסם מאמר הדן בשאלת השפעת ההזנה על הרכב החלב, ויש למצוא בו רמזים די גלויים בדבר השפעתו השלילית של גודש בפחמימות ובסוכרים על רמת השומן ואף על הבריאות. באותו מאמר מודגשת חשיבותו של מספוא גס, המספק תאית בכמות מספיקה ובאיכות נאותה לקרות חלב — ולא רק לשם שמירה על רמת שומן נורמאלית, אלא גם לשם איזון התזונה של מעלי-גירה מבחינה פיסיוולוגית. אין צורך לקרוא שוב בשמו של אותו מספוא, לו זקוקות אף פרות בעלות שיאים בהנבה.

הוואטרינארי ולוועד פוריות של „החקלאית“. ברור שהסיכום כשלעצמו לא ישפר במאומה את המצב, אם לא ייעשו גם פעולות מתאימות ע"י הרופאים והמזריעים, כל אחד ביישוביו.

כשבוחנים בימינו במשק כלשהו את סיבות יציאת הפרות, נוכחים מיד שאי-ההתעברות (או העקרות) היא בין הסיבות העיקריות לשליחת פרות לאטליו, ולא מעטות ביניהן גם המשובחות. מסתבר שמטפלות בבעיה זו וועדות של רופאים, המחלקה לרבייה במכון הוואטרינארי ויתכן שאף נערכים מחקרים מיוחדים ע"י מדען זה או אחר. מתקבל הרושם שלעת עתה לא ניתן לסכם דברים ברורים בשאלה זו, אולם יהיה זה רצוני, על כל פנים, שהמומחים לדבר יפרסמו מדי פעם מאמרים פופולאריים והוראות בעתונות המקצועית שידריכו את הבוקרים בטיפולים, בשמירה על ההיגיאנה, שעשויים למנוע קשיים בהתעברות וממילא גם יצמצמו ההפסדים מחמת צרה זו.

ואף הוא וודאי יואיל להדריכנו בהדברת נגע זה. הגיעה איפוא השעה שייכון אותו גוף, או שתיבחר אותה וועדה, שמתפקידה יהיה להכשיר את התנאים האירגוניים לראשית הפעולות.

העקרות או אי-ההתעברות

באסיפה השנתית של „און“ לשנת תשכ"ה (הדר"ח נתפרסם בחוברת 83, עמוד 38) השמיע משה היימן, בין היתר, גם דברים אלה: „אין להתעלם מהקשיים בהתעברות הפרות השנה. ההזנה האינטנסיבית, עודפי החלבון וכר — כל הגורמים האלה מביאים כנראה לירידת אחוז ההתעברות. הסיבות הנ"ל (לאי ההתעברות) הן לע"ע בבחינת השערות“.

מסיכום תוצאות ההזרעה של „השרות“, שהור"גש למשקים בינואר 1967, מתרשמים שגם במרחב אגודה זו מתעוררים חששות לריבוי מקרי אי-ההתעברות. נאמר שם: „סיכום זה יישלח מדי חודש בחודשו לרופאים הוואטרינאריים, למזריעים וכן למחלקה לרבייה במכון

סיכום ביקורת החלב והשומן בשנת תשכ"ו

בהעלאה זאת מפנה, והיא מצביעה לכל היותר על ייצוב אחוז השומן בדרגתו הירודה.

הערה לטבלה מס. 3

טבלה מס. 3 מסכמת את ביקורת החלב והשומן הרשמית ב-12 השנים האחרונות. בפרק זמן זה עלה מספר הפרות בביקורת מ-13,500 בשנת תשט"ו ל-29,600 בשנת תשכ"ו. באותן השנים עלתה תנובת החלב מ-4600 ל-5900; עליה של 30% בקירוב. שיעור ההמלטות ב-4 השנים, עד שנת תשכ"ה היה יציב ועמד על 110% בערך. בשנת תשכ"ו ירדו שיעורי ההמלטה ל-106%.

האתגר העומד בפני משקי ספר העדר בשנה הקרובה הוא — התקדמות בתנובת החלב וייצוב אחוז השומן על הרמה שהושגה בשנת תשכ"ו. יוחנן חווימן

בשנת תשכ"ו עלתה התנובה הממוצעת לפרה לשיא חדש — 5939 ק"ג חלב — לעומת 5847 ק"ג חלב בשנת תשכ"ה. תנובת השומן הממוצעת 193.6 ק"ג, לעומת 190 ק"ג בשנת תשכ"ה. שיעור השומן הממוצע הגיע ל-3.26%.

הערות לטבלאות

הערה לטבלה מס. 1

מספר הפרות שבביקורת היה בממוצע שנתי 29,486 והוא גדל ב-13.1%, לעומת גידול של 10.2% בשנת תשכ"ה.

הערה לטבלה מס. 2

פחיתת אחוז השומן שהתחילה בשנת תשי"ז, נעצרה בחודש מארס 1965 והחלה עליה קלה שהסתכמה בשנת תשכ"ו ב-0.01%. אין לראות